

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ І ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан юридичного факультету

Г.О. Коломєць

(підпис) (підпис та прізвище)

2022 р.

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти

(назва освітнього ступеня)

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти

спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа

(номер, назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма – готельно-ресторанна справа

(назва)

Укладач: Удовика Лариса Григорівна, д.ю.н., професор, професор кафедри історії і теорії держави та права

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри історії і теорії держави та права

Протокол № 1 від "1" вересня 2022 р.

Завідувач кафедри історії і теорії держави та права

Л.Г. Удовика

(підпис, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою юридичного факультету

Протокол № 1 від "6" вересня 2022 р.

Голова науково-методичної ради юридичного факультету

І.В. Сіна

(підпис)

(підпис та прізвище)

Погоджено

з навчально-методичним відділом

О.В. Мешчак

(підпис)

(підпис, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 24 Сфера обслуговування	Загальна кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл загальної підготовки	
Спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа	Загальна кількість годин –90	Семестр:	
		8 -й	8 -й
Освітньо-професійна програма Готельно-ресторанна справа	Загальна кількість змістових модулів - 4	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні заняття	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Загальна кількість поточних контрольних заходів - 4	10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «*Права та свободи людини і громадянина в Україні*» належить до циклу загальної підготовки студентів. Її вивчення покликане сприяти процесам гуманізації вищої освіти в Україні, правової освіченості, правового виховання, у кінцевому підсумку – формування громадсько активних, свідомих, правоосвічених громадян, як реалізують і захищають свої права й свободи.

Мета курсу «Права і свободи людини й громадянина в Україні» полягає у формуванні у студентів компетентностей необхідних для розуміння, усвідомлення, реалізації та захисту своїх прав і обов'язків, формуванні знань про основні права, свободи й обов'язки інших членів сучасного українського суспільства та формуванні високого рівня правової культури.

У процесі вивчення дисципліни охоплюється широке коло питань, які безпосередньо стосуються поняття прав людини, конституційних прав і обов'язків людини й громадянина в Україні, класифікації основних прав людини, гарантій їх захисту. Крім того, розкриваються деякі аспекти, які безпосередньо пов'язані з національним та міжнародним механізмом їх закріплення і захисту, практикою ЄСПЛ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати	Методи і контрольні заходи
--	----------------------------

навчання та компетентності	
1	2
<p>РН 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів, що регламентують діяльність суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.</p> <p>РН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.</p> <p>РН 04. Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства.</p> <p>РН 12. Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства.</p> <p>РН 14. Організувати роботу в закладах готельного і ресторанного господарства, відповідно до вимог охорони праці та протипожежної безпеки.</p> <p>РН 18. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу.</p> <p>РН 21. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, праві свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>РН 24. Застосовувати міжнародний досвід нарощення туристично-рекреаційного потенціалу регіону.</p> <p>ЗК 1. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК 2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>СК 1. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності</p> <p>СК 3. Здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни.</p> <p>СК 13. Здатність здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.</p> <p><i>Спеціальні компетентності, визначені Запорізьким національним університетом за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:</i></p>	<p>Поточний контроль здійснюється шляхом виконання таких обов'язкових видів роботи, як виступ з питань певної теми розділу на практичному занятті; доповідь з проблемної тематики з презентацією; участь у обговоренні дискусійних питань; письмова контрольна робота, та додаткових видів роботи - участь у ділових (ситуативних) іграх; робота в групах; участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, участь в конкурсах тощо); завдання творчого характеру</p> <p>Проміжний контроль - проводиться наприкінці вивчення базового модуля шляхом тестування, відповіді на теоретичні завдання та вирішення практичних завдань.</p> <p>Підсумкові контрольні заходи проводяться по завершенню семестру та мають складові - тестування, письмова відповідь на теоретичні питання, вирішення практичних завдань.</p> <p>Добір балів – можливість для студентів, які пропустили заняття з поважних причин показати отримані знання.</p>

Міждисциплінарні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Права і свободи людини і громадянина в Україні» тісно пов'язана з іншими компонентами освітньої програми підготовки бакалаврів «Готельно-ресторанна справа», оскільки підприємницька діяльність у цій сфері тісно пов'язана з реалізацією особистих, економічних, екологічних, соціальних і культурних прав людини й громадянина. Крім того, в умовах євроінтеграційного поступу України, важливим є і знання основних засад європейської і міжнародної системи захисту прав людини, поваги до правокультурного розмаїття, формування комунікативного простору у готельно-ресторанній сфері як складника підґрунтя формування правового простору.

Відповідно до структурної схеми ОПП «Готельно-ресторанна справа» підготовки бакалаврів, курс «Права і свободи людини і громадянина в Україні» тематично пов'язаний із такими дисциплінами: (ЗП 1) Історія України, (ППС 1) Підприємницьке право, (ППС 2) Економіка підприємств готельно-ресторанної галузі, (ППС 3) Стандартизація, сертифікація в готельно-ресторанній індустрії, (ППС 5) Кроскультурна комунікація в сфері обслуговування, (ППС 9) Організація готельного господарства, (ППС 10) Організація ресторанного господарства, (ППС 15) Реклама в готельно-ресторанному бізнесі, (ППС 16) Менеджмент готельно-ресторанного господарства, (ППС 18) Бізнес-планування в готельно-ресторанному бізнесі, (ППОП 4) Рекреалогія і курортна справа, (ППОП 5) Організація туристично-рекреаційної діяльності в умовах динаміки соціокультурного простору, (ВСУ 8) Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування компетентності з медичної допомоги, безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту, (ВСУ 9) Вибіркова дисципліна, що забезпечує формування компетентності з філософії, соціально-політичних наук.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Права людини, народу, нації та людства як загальносоціальні явища

Теорія прав людини: основні сучасні інтерпретації.

Історичні етапи виникнення наукових картин прав людини. Фундаментальні підвалини формування нормативних засад прав людини.

Загальна характеристика класичної та некласичної концепції прав людини. Диференціація системи прав людини.

Загальноновизнані права людини як явище світової правової цивілізації.

Поняття та сутність прав людини. Поняття прав людини. Основні властивості прав людини. Якісні та кількісні показники прав людини: зміст та обсяг прав людини.

Еволюція та інституційне оформлення прав людини. Об'єктивні фактори виникнення прав людини. Динаміка прав людини. Періодизація історії прав людини. Основні напрямки історичного розвитку прав людини.

Періодизація законодавчого закріплення прав людини. Права людини першого покоління: поняття, види, значення, нормативне оформлення. Права

людини другого покоління: поняття, види, значення, нормативне оформлення. Права людини третього покоління (права людини та права народів): поняття, види, значення, нормативне оформлення.

Підстави класифікації загально визнаних прав людини. Поняття класифікації. Основні критерії класифікації: за значенням; за способом здійснення; за суб'єктивним складом здійснення; за історичною послідовністю виникнення; за віковою приналежністю; за статевою приналежністю; за генезою; за ступенем абсолютизації; за змістом.

Принципи загально визнаних прав людини. Принцип гуманізму. Принцип свободи. Принцип рівності і рівноправності.

Джерела загально визнаних прав людини. Поняття та система міжнародних джерел загально визнаних прав людини. Поняття джерел загально визнаних прав людини.

Система міжнародних джерел загально визнаних прав людини: 1) міжнародні конвенції, як загальні, так і спеціальні, які встановлюють правила, що визнаються сторонами, між якими існує спір; 2) міжнародний звичай, як доказ загальної практики, визнаної в якості правової норми; 3) загальні принципи права, визнані цивілізованими націями.

Загальна характеристика Статуту ООН як джерела загально визнаних прав людини. Загальна декларація прав людини як джерело загально визнаних прав людини. Класифікація загально визнаних прав людини за Загальною декларацією прав людини. Міжнародні пакти про права людини: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Факультативні протоколи до нього.

Поняття та система регіональних джерел загально визнаних прав людини. Європейська система джерел загально визнаних прав людини: 1. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод (1950); 2. Європейська конвенція по попередженню катувань і нелюдського чи принижуючого гідність поводження чи покарання (1987); 3. Європейська соціальна хартія (1961); 4. Рамочна конвенція по захисту національних меншин (1995).

Американська система джерел загально визнаних прав людини; Статут Організації американських держав та американська конвенція про права людини. Африканська система джерел загально визнаних прав людини: Хартія організації африканської єдності 1963р, Африканська хартія прав людини і народів 1981р. Ісламська система джерел загально визнаних прав людини: 1. Всезагальна ісламська декларація прав людини 1981; 2. Каїрська декларація прав людини в ісламі 1990р; Арабська хартія прав людини 1994.

Тема 2. Правовий статус особи. Конституційні обов'язки людини і громадянина

Поняття та види правового статусу особи.

Правовий статус людини й громадянина в умовах особливих правових режимів. Структура правового статусу особи. Гарантії конституційних прав і свобод.

Система конституційних прав та свобод людини й громадянина.

Конституційні обов'язки громадян: правова сутність, критерії класифікації та види.

Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів як один з основних обов'язків громадян України.

Конституційний обов'язок не заподіювати шкоди природі та культурній спадщині, відшкодовувати завдані збитки.

Правовий зміст обов'язку людини і громадянина сплачувати податки і збори.

Обов'язок громадянина України володіти державною мовою.

Обов'язок отримати повну загальну середню освіту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 3. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина

Поняття особистих прав і свобод. Види особистих прав і свобод.

Поняття, особливості та конституційно-правова регламентація особистих прав та свобод людини і громадянина.

Конституційно-правовий зміст права людини на життя. Співвідношення прав людини на життя та права людини на евтаназію.

Зміст права на життя. Смертна кара як міра покарання в контексті права на життя. Міжнародні зобов'язання України стосовно скасування смертної кари та національне законодавство.

Поняття права на свободу. Поняття свободи. Зміст права на свободу. Гарантії права на свободу. Право на особисту недоторканість. Поняття та види недоторканості: тілесна недоторканість, статева недоторканість, психологічна недоторканість. Гарантії права на особисту недоторканість. Обмеження права на особисту недоторканість.

Поняття та зміст людської гідності. Поняття та зміст права на повагу до людської гідності. Абсолютний характер права на повагу до людської гідності. Дії, які порушують право на повагу до людської гідності: катування людини; жорстоке, нелюдське, або таке, що принижує гідність поводження з людиною; застосування покарань, які є жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність людини; медичні наукові чи інші дослідження щодо людини без її вільної згоди. Міжнародні та національні гарантії права на повагу до людської гідності.

Тема 4. Політичні права і свободи людини і громадянина

Поняття політичних прав і свобод. Право на громадянство. Права людей, які належать до іноземців або не мають громадянства. Права біженців.

Свобода пересування та право на вільний вибір місця проживання. Право на вільний вибір постійного чи тимчасового місця проживання на території України. Право вільно залишати територію України. Право громадянина України в будь-який час повернутись в Україну.

Право на участь в управлінні державними справами. Свобода асоціації. Свобода зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Право на звернення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Тема 5. Економічні права і свободи людини і громадянина. Екологічні права-обов'язки людини і громадянина.

Поняття та види економічних прав і свобод

Право на власність. Право на приватну власність.

Право власності українського народу.

Право на користування об'єктами державної та комунальної власності.

Право на підприємницьку діяльність. Поняття, зміст, гарантії здійснення.

Право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту.

Тема 6. Соціальні і культурні права людини і громадянина. Екологічні права-обов'язки людини і громадянина.

Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Право на приватну власність. Право на користування об'єктами державної та комунальної власності.

Право на соціальний захист. Право громадян як споживачів. Право на житло. Свобода думки і слова. Свобода світогляду і віросповідання. Мовні права. Право на захист від втручання в особисте та сімейне життя. Право на едоторканість житла та іншого володіння, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Право на працю: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Право на відпочинок. Поняття, зміст, гарантії здійснення. Право на достатній життєвий рівень.

Право на житло.

Право на участь у професійній спілках: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Право на страйк: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Право на освіту: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Права осіб, які належать до національних меншин, у гуманітарній сфері: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Свобода творчості. Право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Право на участь у культурному житті та право користуватися культурною спадщиною України: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Екологічні права-обов'язки людини і громадянина: поняття, зміст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

Тема 7. Забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні. Міжнародний механізм захисту та забезпечення прав і свобод людини та громадянина

Юридичні гарантії прав і свобод людини і громадянина у національному праві. Поняття, система і види гарантій реалізації та захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина. Гарантування прав і свобод людини і громадянина Конституційним Судом України. Інститут конституційної скарги в Україні

Поняття і засоби забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Право знати свої права і обов'язки: поняття, зміст, гарантії здійснення. Право на правову допомогу і свободу вибору захисника своїх прав: поняття, зміст, гарантії здійснення. Право захищати свої права і свободи від порушень та протиправних посягань і засоби його реалізації.

Право на відшкодування шкоди, заподіяною державою: поняття, зміст, гарантії здійснення. Право на судовий захист прав і свобод людини: поняття, зміст, гарантії здійснення. Право на звернення до міжнародних установ і організацій: поняття, зміст, гарантії здійснення.

Проблема обмеження прав і свобод людини та громадянина, межі таких обмежень. Принципи конституційного правосуддя щодо визначення конституційності необхідних та допустимих обмежень прав і свобод: відсилки до закону.

Конституційне звернення: поняття, суб'єкти подання, порядок та строки розгляду. Юридична сила рішень та висновків Конституційного Суду України.

Судовий захист прав і свобод людини і громадянина. Право на судовий захист: поняття, зміст, форми реалізації.

Захист прав обвинуваченого та потерпілого в кримінальному судочинстві. Презумпція невинуватості. Захист прав сторін в цивільному судочинстві.

Захист прав скажника в адміністративному судочинстві.

Захист прав людини міжнародними урядовими організаціями. Контрольні функції Організації Об'єднаних Націй в галузі прав людини. Механізм розгляду індивідуальних скарг. Регіональна співпраця в галузі прав людини.

Неурядовий механізм захисту загальноновизнаних прав людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>		<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>
1	15	8	2	6	1	2	1	7	13	12	4	16
2	15	6	3	4	2	2	1	9	12	8	4	12
3	15	10	3	6	2	4	1	5	12	12	8	20
4	15	6	2	4	1	2	1	9	13	8	4	12
Усього за змістові модулі	60	30	10	20	6	10	4			40	20	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30							30	30			
Загалом		90								100		

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1	Тема 1. Права людини, народу, нації та людства як загальносоціальні явища	4	1
1	Тема 2. Правовий статус особи. Конституційні обов'язки людини і громадянина.	2	
2	Тема 3. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина	4	1
2	Тема 4. Політичні права і свободи людини і громадянина	2	1
3	Тема 5. Економічні права і свободи людини і громадянина. Екологічні права-обов'язки людини і громадянина	4	1
3	Тема 6. Соціальні і культурні права людини і громадянина. Екологічні права-обов'язки людини і громадянина	2	1
4	Тема 7. Забезпечення та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні. Міжнародний механізм захисту та забезпечення прав і свобод людини та громадянина	2	1
Разом		20	6

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1	Тема 1. Права людини, народу, нації та людства як загальносоціальні явища	2	-
2	Тема 3. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина	2	1
3	Тема 4. Політичні права і свободи людини і громадянина	2	1
4	Тема 5. Економічні права і свободи людини і громадянина. Екологічні права-обов'язки людини і громадянина.	2	1
5	Тема 6. Соціальні і культурні права людини і громадянина.	2	1
Разом		10	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання**	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Тестування в Moodle Теоретичне питання	За навчальними матеріалами ЗМ 1	Кількість тестових питань – 20 Правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів Теоретичне питання – 2 бали	12
	Розв'язання 2 практичних задач до теми	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208 Практичне завдання 1	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 2 бали	4
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			16
	Тестування в Moodle Теоретичне питання	За навчальними матеріалами ЗМ 2	Кількість тестових питань – 20 Правильна відповідь оцінюється у 0,25 бали Теоретичне питання – 3 бали	8
	Розв'язання 2 практичних задач до теми	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни СЕЗН Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208 8 Практичне завдання 2	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 2 бали	4
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			12
3	Тестування в Moodle	За навчальними матеріалами ЗМ 3	Кількість тестових питань – 20 Правильна відповідь	12

	Теоретичне питання		оцінюється у 0,5 балів Теоретичне питання – 2 бали	
	Розв'язання 2 практичних задач до теми	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни «СЕЗН Moodle» https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208 Практичне завдання 3	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 4 бали	8
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			20
	Тестування в Moodle Теоретичне питання	За навчальними матеріалами ЗМ 4	Кількість тестових питань – 20 Правильна відповідь оцінюється у 0,25 бали Теоретичне питання – 3 бали	8
	Розв'язання 2 практичних задач до теми.	Відповіді на поставлені в задачі питання та їх обґрунтування оформлюються у документі формату Word та прикріплюються на сторінці дисципліни Практичне завдання 4	Правильне вирішення однієї задачі оцінюється у 2 бали	4
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			12
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Письмова відповідь на заліку	передбачає розгорнуте висвітлення двох теоретичних питань, перелік яких наведено у Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208	правильна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів (max 10 балів)	10
	Письмова відповідь на заліку	передбачає розгорнуте вирішення двох практичних завдань, перелік яких наведено у Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208	правильна відповідь на одне питання оцінюється у 5 балів (max 10 балів)	10
	Тестування в Moodle	передбачає відповіді на 40 тестових питань наведено у Moodle на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11208	правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали за одне тестове питання (max 20 балів)	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: Міжнародний документ від 16 грудня 1966р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: Міжнародний документ від 16 грудня 1966р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
5. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти: Міжнародний документ, Рекомендації від 14.12.1960. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> 61
6. Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності: Міжнародний документ від 29.06.1951. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
7. Конвенція про скасування примусової праці № 105: Міжнародний документ від 25.06.1957. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
8. Конвенція про захист заробітної плати №95: Міжнародний документ від 01.07.1949. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
9. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Міжнародний документ від 25.06.1998 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
10. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: Міжнародний документ від 24.07.1971 1998 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
11. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року: Міжнародний документ, Декларація від 06.09.1952. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
12. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
13. Декларація про державний суверенітет України: Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
14. Про проголошення незалежності України: Акт від 24 серпня 1991 р. № 1427-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
15. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
16. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
17. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
18. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 04 липня 2001 р. URL: www.rada.gov.ua.
19. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III. URL: www.rada.gov.ua.
20. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> 62
21. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
22. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
23. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
24. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
25. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
26. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1382-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

27. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
28. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
29. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. <http://zakon4.rada.gov.ua>
30. Про загальний військовий обов'язок і військову службу в Україні: Закон України від 04.04.2006 № 3597-IV. URL: zakon4.rada.gov.ua
31. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
32. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
33. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805- III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
34. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
35. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
36. Питання проведення антидискримінаційної експертизи та громадської антидискримінаційної експертизи проектів нормативно-правових актів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013р. № 61. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

Основна література

1. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник / Н.І. Петрецька, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов та ін.; за заг. ред. Н.І. Петрецької, Ю.М. Бисаги. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 482 с.
2. Тертишник В.М. Права і свободи людини : підручник. Київ : Алерта, 2022. 432 с.
3. Права людини та їх захист у сучасних реаліях : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / авторський колектив ; керівник Ю.В. Ломжець. Миколаїв : НУК, 2020. 208с.
4. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ : Видавництво «ФОРМ» Голембовська О.О», 2018. 168с.
5. Права людини у міжнародному праві : підручник / [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В. та ін.; за заг. ред. А. В. Войціховського]. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с. file:///C:/Users/User/OneDrive/%D0%A0%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB/Prava%20liudyny%20u%20mizhnarodnomu%20pravi_pid_ruchnyk_2021.pdf

Додаткова література

1. Городовенко В.В., Удовика Л.Г., Дічко Г.О. Забезпечення дотримання прав і свобод людини при введенні державами заходів боротьби з пандемією COVID-19: європейський досвід. *Конституційні засади захисту прав пацієнтів у період пандемії : матеріали IV Медико-правового форуму* (м. Харків, 11 груд. 2020 р.). Харків : Право, 2020. С. 32-33.
2. **Удовика Л.Г., Шеховцова Т.О.** До питання про права людини в умовах збройних конфліктів. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науковопрактичної конференції Двадцяті осінні юридичні читання «Права людини в сучасному світі проблеми теорії та практики»* (м. Хмельницький, 1-2 жовтня 2021 року). Хмельницький : Хмельницький університет управліннята права імені Леоніда Юзькова, 2021. 300 с. С. 267-269. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9E%D0%AE%D0%A7_2021%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%9E%D0%AE%D0%A7_2021%20(1).pdf).
3. Городовенко В.В., Удовика Л.Г., Шеховцова Т.О. Вакцинація в системі прав і обов'язків людини: вплив пандемії COVID-19. *Правове регулювання діяльності у сфері охорони здоров'я: корупційні виклики під час пандемії : матеріали V Мед.-прав. форуму*, (м. Харків, 9–10 груд. 2021 р.): електрон. наук. вид. / [уклад.: Ю. Ю. Забуга, С. С. Шрамко] ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса ; Нац. акад. прав. наук України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; Координатор ОБСЄ в Україні [та ін.]. Харків : Право, 2021. 74 с. С. 39. URL: <https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2021/12/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%B>

V%D0%B8-V-%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80.-
%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%BE-
%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-
%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC%D1%83.pdf.

4. **Удовика Л.Г.** Вакцинація в системі прав дитини. *Актуальні питання запобігання порушення прав дитини: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, 15 грудня 2021 р. Запоріжжя: КПУ, 2021. С. 70-74. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F%2015.12.2021..pdf
5. **Удовика Л.Г.** Правова система України крізь призму європейських правових цінностей. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С.380-382. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox?projector=1>.
6. Viktor V. Horodovenko, **Larysa G. Udovyka**, Tatiana O. Shekhovtsova. (2021). Vaccination in the System of Human Rights and Obligations: impact of the COVID-19 Pandemic. *Wiadomości Lekarskie*. VOLUME LXXIV, ISSUE 11 PART 2, NOVEMBER 2021. P. 2983-2991. (Scopus). URL: <https://ccu.gov.ua/library/vaccination-system-human-rights-and-obligations-impact-covid-19-pandemic>.
7. Viktor V. Horodovenko, **Larysa G. Udovyka**, Hanna O. Dichko (2020). Ensuring respect for human rights and freedoms in the context of states' measures introduction to combat the COVID-19 pandemic: european experience. *Wiadomości Lekarskie*, VOLUME LXXIII, ISSUE 12 PART 2, DECEMBER 2020, P. 2773-2779. URL: <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/archive/2020/WLek202012212.pdf>. (Scopus).
8. Viktor V. Horodovenko, Vitalii M. Pashkov, **Larysa G. Udovyka**. (2020). International Legal instruments in the field of bioethics and their impact on protection of Human Rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2020, VOLUME LXXIII, ISSUE 7, JULY 2020, 1554-1560. (Scopus). URL: <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/archive/2020/WLek202007144.pdf>
9. Viktor V. Horodovenko, Vitalii M. Pashkov, **Larysa G. Udovyka**. (2018). Protection of patients' rights in the European Court of human rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2018, tom LXXI, nr 6, 1200-1206 URL:http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24518/1/S_Kondratuk_PDDCPA.pdf. (Scopus).
10. Ажнюк Б. Мовні права: колективні й індивідуальні. *Право України*. 2016. №3. С. 84-93.
11. Білак М. Подвійні стандарти застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2018. №2. С.185-198.
12. Вінсент А. Де Гаєтано. До питання про свободу совісті і релігії: стаття 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2015. №2. С.81-97.
13. Головань І., Кампо В. Повага і захист гідності людини в Україні: проблеми впровадження європейської моделі. *Право України*. 2015. №2. С.163-174.
14. Головатий С. Рада Європи і людські права. *Право України*. 2017. №4. С.9-25.
15. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу (частина третя: права людини). *Право України*. 2015. №1. С.13-92.
16. Гончаров В. Ex tunc v. ex nunc: проблема дії в часі судових рішень прецедентного характеру у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2017. №4. С.76-85.
17. Гудима Д. Антропологічні сюжети у практиці Страсбурзького суду (на прикладі захисту прав «квірів»). *Право України*. 2011. №7. С.33-41.
18. Гудима Д. Законність обмеження права на свободу й особисту недоторканність у практиці Страсбурзького суду. *Право України*. 2017. №4. С.55-65.
19. Гудима Д. Принцип екстериторіальності у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2015. №2. С.113-127.
20. Джунь В. До питання про право народу на повстання проти деспотизму. *Право України*. 2014. №11. С.145-153.
21. Дзюбенко О.Л. Обмеження конституційних прав і свобод людини в умовах встановлення правового режиму карантину. *Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне*

- право*». 2020. №4. С. 57-65. http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/09/PAP-4_2020_1.pdf
22. Бенуа де Ален. По ту сторону прав человека. В защиту свобод. Киев : «Центр учебной литературы, 2021. 124 с.
 23. Рішення Європейського суду з прав людини щодо застосування тимчасових заходів у справі у зв'язку з військовою агресією Росії проти України від 1 березня 2022 року (витяг). *Право України*. 2022. №3. С.39.
 24. Рішення Європейського суду з прав людини про застосування тимчасових заходів щодо індивідуальних заяв у зв'язку з військовою агресією Росії проти України від 4 березня 2022 року (витяг). *Право України*. 2022. №3. С.40.
 25. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 1 лютого-31 липня 2022. 27 вересня 2022. Об'єднані нації. Права людини. Управління Верховного комісара. Україна. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-09/ReportUkraine-1Feb-31Jul2022-ua.pdf>.
 26. Посібник ЕНРАС. Міжнародні механізми для подання скарг про порушення прав людини проти Російської Федерації після її виключення з Ради Європи. липень 2022. URL: https://ehrac.org.uk/wp-content/uploads/2022/08/EHRAC-briefing-note_0622_UKR-final.pdf
 27. Звіт про порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини, воєнні злочини та злочини проти людяності, вчинені в Україні починаючи з 24 лютого 2022 року. Професори Вольфганг Бенедек, Вероніка Білкова та Марко Сассолі. Організація з безпеки та співробітництва в Європі Бюро з демократичних інститутів і прав людини. URL:<https://www.osce.org/files/f/documents/5/2/517815.pdf>
 28. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: підручник. К.: Правова єдність. 2008. 350 с.
 29. Конституційне право України: підручник / [Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф.В. Веніславський та ін.]; за заг. ред. Т.М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
 30. Добрянський С. Роль Хартії основних прав Європейського Союзу в юридичному гарантуванні прав і свобод людини. *Право України*. 2015. №10. С.67-78.
 31. Добрянський С. Приєднання Європейського Союзу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: доцільність, проблеми та перспективи. *Право України*. 2017. №4. С.117-125.
 32. Добрянський С. Юридичне гарантування дотримання прав людини інституціями Європейського Союзу: перспективи удосконалення. *Право України*. 2015. №2. С.151-162.
 33. Дроздова О. Репродуктивні права: міжнародно-правовий аспект. *Право України*. 2016. №5. С. 183-189.
 34. Дудаш Т. Особливості аргументування рішень Європейського суду з прав людини (до характеристики методологічних підходів). *Право України*. 2017. №4. С.86-96.
 35. Карпачова Н. Омбудсман України та Європейський суд на захисті прав і свобод людини. *Право України*. 2011. №7. С.16-22.
 36. Карпачова Н. Європейська конвенція з прав людини — фундамент формування захисту прав людини в Україні. *Право України*. 2017. №4. С.34-54.
 37. Ковлер А. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: субсидіарність та/або «суверенна воля»? *Право України*. 2011. №7. С.69-73.
 38. Кохановська О. Проблеми реалізації інформаційних прав в Україні (приватноправовий аспект). *Право України*. 2018. №1. С.63-71.
 39. Кузнецова Н. Громадянське суспільство і захист порушених прав численних груп у порядку масового позову. *Право України*. 2015. №9. С.44-48.
 40. Лук'янов Д. Ісламське віровчення і цінність прав людини: можливість співіснування. *Право України*. 2015. №2. С.73-80.
 41. Маан Б. Колективні позови в Європі. *Право України*. 2015. №9. С. 13-17.Майданик Р. Впровадження масового позову в право України: поняття, модель і правозастосування. *Право України*. 2015. №9. С.49-55.
 42. Панкевич О. Захист права на приватність: динаміка світоглядно-методологічних основ (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Право України*. 2017. №4. С.66-75.
 43. Панкевич О. Право людини на свободу: православна та католицька інтерпретації *Право України*. 2015. №2. С.73-80.

44. Пилипенко П., Буряк В. Особливості реалізації права на працю в умовах воєнного стану в Україні. *Право України*. 2022. №6. С. 14-25.
45. Прилипко С., Ярошенко О. Право на працю в системі прав людини. *Право України*. 2014. №6. С.102-110.
46. Рабінович П. Міжнародні стандарти прав людини (загальнотеоретична характеристика). *Право України*. 2015. №10. С.58-66.
47. Рабінович П. Основоположні права людини: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження та викладання. *Право України*. 2015. №2. С.9-23.
48. Рабінович П., Гарасимів О. Практика Страсбурзького суду у справах проти України як чинник удосконалення її законодавчих гарантій прав людини. *Право України*. 2015. №2. С.128-139.
49. Рабінович П., Панкевич О. Тест на недискримінацію в практиці Європейського суду з прав людини: оцінювальні аспекти *Право України*. 2017. №4. С.97-107.
50. Речицький В. Права людини в Україні: критичний погляд на досягнуте. *Право України*. 2015. №10. С. 79-86.
51. Ромовська З. Право на свободу творчості. *Право України*. 2016. № 11. С.131-143.
52. Савчин М. Конституційна економіка та основні моделі втручання держави в економічні свободи. *Право України*. 2018. №5. С. 13-29.
53. Слободянюк П. Захист прав людини від злочинних посягань. *Право України*. 2018. №5.
54. Ставнійчук М. Актуальні проблеми гарантування свободи мирних зібрань в Україні через призму впливу правових позицій Конституційного Суду в Україні. *Право України*. 2016. № 10. С.141-148.
55. Шаповал В. Феномен прав і свобод людини та громадянина (теоретико-правовий і конституційний аспекти). *Право України*. 2015. № 2. С.24-45.
56. Шумило М. Гарантії трудових прав осіб, призваних до лав Збройних Сил України під час війни. *Право України*. 2022. № 6. С. 26-39.
57. Юдківська Г. Деякі проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні. *Право України*. 2011. №7. С.74-79.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <http://www.rada.gov.ua>
2. Національна бібліотека імені В.І.Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua>
3. Американська бібліотека НаУКМА. URL : <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer>
4. Бібліотека Конгресу США. URL : <http://www.loc.gov>
5. Британська бібліотека. URL : <http://www.bl.uk>
6. Німецька національна бібліотека. URL : <http://www/d-nd.de>
7. Національна бібліотека Франції. URL : <http://www.bnf.fr>
8. Європейська цифрова бібліотека (Europeana). URL : <http://dev.europeana.eu>